

CENTRUL
NAȚIONAL ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

PR. 135/04.04.16
СЧ, ДЧ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD – 2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, nr. 198

Tel.: 022 24-36-41

Nr. 06/2 - dosy din „10” „05” 2016

La nr. 135 din 04 aprilie 2016

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat Raportul de expertiză anticorupție asupra proiectului legii privind Codul de etică și conduită a deputatului în Parlament.

Anexă potrivit textului:

- 1) Raportul de expertiză anticorupție - 7 (șapte) file;
- 2) Anexa la raportul de expertiză anticorupție – 9 (nouă) file.

Director adjunct

Vadim COJOCARU

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>1251</u>		
„ <u>11</u> ”	<u>05</u>	20 <u>16</u>
Ora		

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE asupra nivelului coruptibilității proiectului legii privind Codul de etică și conduită a deputatului în Parlament

I. EVALUAREA GENERALĂ A PROIECTULUI

1. Evaluarea fundamentării proiectului

1.1 Fundamentarea generală a proiectului

a. Autor al inițiativei legislative este un grup de deputați în Parlament, autor nemijlocit - deputați în Parlamentul RM, ceea ce corespunde art.73 din Constituție și art.47(44) din Regulamentul Parlamentului.

b. Categoria actului legislativ propus este lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art.art.6-11 din Legea privind actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001.

c. Scopul promovării proiectului. Proiectul legii privind Codul de etică și conduită a deputatului în Parlament este unul destul de important pentru Republica Moldova, în special ce ține de implementarea standardelor naționale și internaționale anticorupție și face parte din reformele inițiate în contextul parcursului spre armonizarea cu standardele și practicile Uniunii Europene. Proiectul a fost elaborat în scopul reglementării normelor de conduită a deputaților în Parlament, creării unei culturi politice, care pune accentul pe standardele de comportament onest, transparentă și corectitudine în comportamentul deputaților, astfel consolidând încrederea societății în modul în care aceștia își îndeplinesc atribuțiile de serviciu. Proiectul mai instituie crearea unei funcții noi în cadrul Parlamentului – Comisarul pentru etică, care va fi responsabil pentru asigurarea respectării Codului de etică și conduită a deputatului.

Este foarte importantă promovarea unui astfel de proiect, mai ales în contextul recomandărilor Consiliului European, în special a GRECO, care pentru al 4-lea Ciclu de Evaluare a elaborat un Chestionar revăzut cu privire la prevenirea corupției parlamentarilor judecătorilor, procurorilor, adoptat de GRECO la cea de a 50 Reuniune Plenară (Strasbourg, 28 martie -1 aprilie 2011) și revăzut la cea de a 57-a ședință plenară GRECO (Strasbourg, 15 – 19 octombrie 2012) și care în Partea A, prevenirea corupției în rândurile parlamentarilor, la punctul 2.Principii etice și reguli deontologice stabilește „principiile etice sau valorile fundamentale, pe care se bazează lucrările Parlamentului”.

d. Suficiența argumentării. Argumentele invocate de autor în nota informativă justifică necesitatea promovării proiectului, însă acesta urmează a fi îmbunătățit prin prisma recomandărilor oferite în Raportul de expertiză, deoarece în varianta actuală conține norme care vor face dificilă aplicabilitatea lui în practică.

1.2 Fundamentarea economico-financiară a proiectului

Deși implementarea prevederilor proiectului presupune cheltuieli financiare suplimentare legate de crearea instituției Comisarului pentru etică, fundamentarea economico-financiară lipsește în nota informativă. Astfel, se încalcă prevederile Legii cu privire la actele legislative nr.780/2001 care la art.20 lit.d) care prevede că Concomitent cu elaborarea proiectului de act legislativ, grupul de lucru întocmește o notă informativă care include... „d) fundamentarea economico-financiară în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare și de altă natură;”.

1.3 Promovarea sau prejudicierea intereselor de grup ori individuale, în lipsa unei justificări a interesului public

Prevederile proiectului promovează interesul public în ceea ce privește instituirea reglementărilor de conduită a deputaților.

Însă, în redacția dată, autorul rezervă dreptul deputaților de a încălca interdicțiile stabilite la art.6 alin.(2) din proiect, care instituie comportamentul acestora în afara ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă. Astfel, atât în cadrul ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă, cât și în viața privată a deputaților sau în acțiunile acestora care nu sunt aferente atribuțiilor parlamentare deputații vor avea dreptul să:

- profereze insulte, amenințări sau calomnii;
- să îndemne la folosirea forței sau să o folosească ei însuși;
- întreprindă orice acțiuni care încalcă prevederile legale sau alte acțiuni care ar duce la atitudine părtinitoare, prejudecăți, conflicte de interese, sau ar aduce atingere exercitării obiective a atribuțiilor parlamentare. Referitor la aspectele enumerate mai sus autorii nu aduc careva argumente care să justifice necesitatea excepției prenotate, fiind mai degrabă, credem noi, o eroare gramaticală a normei.

2. Evaluarea compatibilității proiectului cu standarde anticorupție

Proiectul corespunde Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată prin Legea nr.158 din 06 iulie 2007. Totodată, proiectul a putea fi îmbunătățit cu mai multe norme de integritate care se regăsesc fie în standardele anticorupție internaționale, fie în cele naționale, de exemplu cu norme ce ar încuraja denunțarea actelor de corupție cunoscute deputaților în exercitarea atribuțiilor, evitarea favoritismului (protecționismului la moment), neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare ș.a.

Elaborarea unui Cod de etică și conduită a deputatului în Parlament este proeminentă, fapt confirmat prin angajamentul membrilor Adunării Parlamentare a Consiliului Europei de a promova principiile generale de echitate și transparență, prin elaborarea unui Cod de conduită pentru membrii Adunării Parlamentare (în vigoare la 1 ianuarie 2015). Obiectivul Codului de conduită este de a oferi parlamentarilor orientări clare și practice în materie de etică, care sunt în conformitate cu standardele acceptate la nivel internațional. Opinia statelor membre în legătură cu reglementarea normelor de conduită a deputaților rămâne a fi una divergentă, însă existența unor coduri bine definite ar consolida încrederea publicului în independența, imparțialitatea și integritatea deputaților și ar spori credibilitatea serviciului public per general.

Asigurarea transparenței în procesul decizional. Potrivit prevederilor Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, după inițierea procesului de elaborare a deciziei, autoritatea publică va plasa, în termen de cel mult 15 zile lucrătoare, anunțul referitor la inițierea elaborării deciziei care trebuie să conțină: argumentarea necesității de a adopta decizia, termenul-limită, locul și modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări, datele de contact ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor (numele și prenumele, numărul de telefon, adresa electronică).

La momentul efectuării expertizei anticorupție proiectul este plasat pe pagina web a Parlamentului.

II. EVALUAREA ÎN FOND A PROIECTULUI

1. Formulări lingvistice ambigui

La art.4 alin.(2) lit.a) din proiect

„a) legalitate – deputatul în calitate de reprezentant al puterii legislative supreme este obligat să respecte Constituția Republicii Moldova, legislația în vigoare, tratatele și convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte.”

Prevederea de la art.19 lit.e) al Legii nr.780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative stabilește că la elaborarea actului legislativ *terminologia utilizată este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației comunitare.*

Cuvintele „puterii legislative supreme” creează impresia existenței, în sistemul național de drept, a unei „puteri legislative inferioare” sau, mai bine zis, a unei/unor entități publice investite cu putere legislativă, însă inferioară celei de care se bucură Parlamentul Republicii Moldova. Acest lucru este un nonsens, deoarece potrivit alin. (1) art. 60 din Constituția Republicii Moldova, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. Prin urmare, fiind unica autoritate legislativă a statului, este inoportună menționarea supremației acesteia.

Recomandarea: Pentru a da o claritate normei și a utiliza în proiect termeni deja consacrați, propunem autorilor:

- fie excluderea cuvântului „supreme” de la lit.a) alin.(2) art.4;
- fie substituirea sintagmei „puterea legislativă supremă” cu „organului reprezentativ suprem”, în sensul art.1 din Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr.797/1996, care stipulează că „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului”;
- fie substituirea cu sintagma „organului reprezentativ suprem”, în sensul art.60 din Constituție, care prevede la alin.(1) că „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.”

La art.5 alin.(3) din proiect

„...În cazul în care Președintele Parlamentului constată faptul că a fost utilizat un limbaj ofensator sau urît, deputatul va fi obligat să-și retragă cuvintele sau frazele licențioase.”

În contextul prevederii de la art.19 lit.e) din Legea nr.780/2001 privind actele legislative, potrivit căreia la elaborarea proiectului actului legislativ *terminologia utilizată în actul elaborat*

este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației comunitare; se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia, menționăm că autorii utilizează termeni diferiți pentru determinarea limbajului interzis în Parlament pentru deputați. Astfel, în timp ce propoziția a treia de la art.5 alin.(3) din proiect dispune că se interzice categoric utilizarea în Parlamentul Republicii Moldova a unui limbaj ofensator, provocator sau amenințător, propoziția a cincea al aceluiași alineat stabilește că în cazul în care Președintele Parlamentului constată faptul că a fost utilizat un limbaj ofensator sau urît, deputatul va fi obligat să-și retragă cuvintele sau frazele licențioase.

Utilizarea termenilor diferiți va crea confuzii la aplicarea în practică a prevederilor proiectului, motiv pentru care este necesară uniformizarea terminologiei utilizate.

Recomandarea: Propunem autorilor substituirea cuvintelor „sau urît” din propoziția a cincea de la art.5 alin.(3) din proiect cu cuvintele „ , provocator sau amenințător”, fie includerea în tot cuprinsul proiectului a aceluiași determinative (ofensator, provocator, urît...).

La art.21 alin.(1) lit.c) din proiect

„La funcția de Comisar pentru etică poate candida orice persoană cu o reputație ireproșabilă, care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară și întrunește următoarele condiții: ... c) are experiență profesională relevantă de cel puțin 10 ani;”

Articolul 19 lit.e) din Legea nr.780/2001, la elaborarea proiectului actului legislativ fraza se construiește conform normelor gramaticale, astfel încât să exprime corect, concis și fără echivoc ideea, să fie înțeleasă ușor de orice subiect interesat.

Redacția actuală a prevederii de la art.21 alin.(1) lit.c) din proiect nu denotă clar ce au în vedere autorii prin „experiență profesională relevantă”. Adică, nu poate/pot fi dedus/deduse domeniul/domeniile de activitate în care urmează să aibă experiență profesională candidatul la funcția de Comisar pentru etică.

Lipsa clarității în acest sens va oferi posibilitatea interpretării subiective a normei de către membrii Comisiei de concurs, în dependență de situație și interese.

Recomandarea: Propunem autorilor specificarea expresă la art.21 alin.(1) lit.c) din proiect a domeniului/domeniilor de activitate în care urmează să aibă experiență profesională, de cel puțin 10 ani, candidatul la funcția de Comisar pentru etică, de exemplu: domeniul juridic cu profil aferent asigurării eticii, integrității, domeniului anticorupție.

La art. 24 alin.(3) din proiect

„Comisarul pentru etică nu poate: ... c) să facă parte din partide și din alte organizații social-politice sau să desfășoare activități cu caracter politic, să colaboreze la activități ce contravin funcției deținute;”

Din prevederea art.24 alin.(3) din proiect este dificilă identificarea activităților care se încadrează în categoria celor „ce contravin funcției deținute” în cazul Comisarului pentru etică. Astfel, persoana care va fi numită în funcția de Comisar pentru etică va aprecia unilateral care activități contravin funcției deținute și care nu contravin.

În aceeași ordine de idei, luând în considerare procedura de demitere a Comisarului pentru etică stabilită în proiect, putem admite apariția unei situații în care acesta va fi demis, cu votul majorității deputaților aleși, pentru exercitarea unor activități care nu sunt prevăzute la art.24 din proiect și pe care el nu le consideră ca fiind din categoria celor care contravin funcției.

În cel mai rău caz, prevederea poate fi utilizată, cu rea voință, de către deputați în scopul demiterii Comisarului pentru etică.

Recomandarea: Propunem autorilor substituirea cuvintelor „să desfășoare activități ce contravin funcției deținute” de la art.24 alin.(3) din proiect cu prevederi care să enumere expres activitățile care contravin funcției de Comisar pentru etică.

La art.26 alin.(8) din proiect

„ ... Orice încălcare a acestei norme se consideră a fi gravă și este pasibilă de aplicarea celor mai severe sancțiuni prevăzute de acest Cod.”

Propoziția a două de la art.26 alin.(8) din proiect stabilește posibilitatea aplicării celor mai „severe sancțiuni” prevăzute în Cod pentru exercitarea activității de lobby asupra Comisiei juridice, numiri și imunități sau asupra Comisarului pentru etică. Totodată, proiectul nu conține o clasificare a sancțiunilor, iar drept urmare, ambiguitatea prevederii enunțate va crea oportunități Plenului Parlamentului pentru interpretarea discreționară a acesteia.

Recomandarea: Propunem autorilor completarea proiectului cu noi prevederi care să clasifice sancțiunile aplicate deputaților pentru încălcarea dispozițiilor Codului de etică și conduită, în dependență de tipul încălcării (ex.: gravă, mai puțin gravă, ușoară).

La art.35 alin.(1) lit.d) și h) din proiect

„...Acestora li se poate aplica una sau mai multe dintre următoarele sancțiuni:

d) pierderea dreptului la indemnizația prevăzută la art.26 alin.(1) din Legea nr.39-XIII din 7 aprilie 1994 despre statutul deputatului în Parlament; ...

h) retragerea dreptului de a ține discursuri;”

Redacția actuală a normelor de la art.35 alin.(1) lit.d) și h) din proiect este ambiguă, acestea putând fi interpretate părtinitor, de la un caz la altul.

Astfel, din prevederea de la lit.d) nu poate fi dedusă perioada de timp pentru care deputatul pierde dreptul la indemnizație sau i se retrage dreptul de a ține discursuri.

În contextul art.19 lit.e) din Legea nr.780/2001, care dispune că la elaborarea proiectului actului legislativ *fraza se construiește conform normelor gramaticale, astfel încât să exprime corect, concis și fără echivoc ideea, să fie înțeleasă ușor de orice subiect interesat*, menționăm necesitatea concretizării termenului pentru care se aplică sancțiunile disciplinare enumerate mai sus pentru deputații care au încălcat prevederile Codului.

Recomandarea: Propunem autorilor redactarea dispozițiilor de la art.35 alin.(1) lit.d) și h) din proiect prin prisma stabilirii perioadei de timp pentru care se aplică sancțiunile disciplinare prenotate.

2. Conflicte ale normelor de drept

La art.5 alin.(3) din proiect

„... Refuzul de a-și retrage astfel de comentarii este pasibil de sancțiune disciplinară.”

Din redacția actuală a propoziției a șasea de la art.5 alin.(3) din proiect, potrivit căreia *refuzul de a-și retrage astfel de comentarii este pasibil de sancțiune disciplinară*, deducem că în cazul în care deputatul refuză să-și retragă cuvintele sau frazele licențioase, acesta poate evita primirea sancțiunii disciplinare. Astfel, cuvintele „este pasibil” au sensul de „care poate

sau trebuie să fie supus la" ceva, însă nu stabilesc răspunderea în mod categoric.

În acest context, prevederea prenotată vine în contradicție cu prima propoziție de la art.35 alin.(1) care dispune clar că *orice deputat în Parlament care a încălcat dispozițiile Codului este tras la răspundere.*

În scopul evitării unui potențial conflict între prevederile menționate din proiect, considerăm necesară redactarea propoziției a șasea de la art.5 alin.(3) în sensul excluderii posibilității deputaților de a se eschiva de răspundere.

Recomandarea: Propunem autorilor substituirea sintagmei „este pasibil de sancțiune disciplinară” din propoziția a șasea de la art.5 alin.(3) din proiect cu sintagma „se sancționează disciplinar”.

La art.6 alin.(2) din proiect

„În afara ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă deputatului i se interzic:

- a) proferarea de insulte, amenințări sau calomnii;**
- b) îndemnul la folosirea forței sau folosirea acesteia de el însuși;**
- c) orice acțiuni care încalcă prevederile legale sau alte acțiuni care ar duce la atitudine partinitoare, prejudecăți, conflicte de interese, sau ar aduce atingere exercitării obiective a atribuțiilor parlamentare.”**

Stipularea faptului că prevederile Codului se aplică deputaților în afara ședințelor plenare și comisiilor permanente, vine în contradicție cu prevederea de la art.3 alin.(1) din proiect potrivit căreia *normele Codului sunt obligatorii pentru toți deputații în îndeplinirea atribuțiilor sale parlamentare.* Nu este clar dacă se are în vedere că activitatea deputaților în afara ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă este lucrul cu cetățenii, deplasări în teritoriu sau alte activități specifice acestora.

Astfel, pe de o parte, proiectul stabilește obligativitatea respectării de către deputați, în exercitarea atribuțiilor lor de serviciu, a normelor pe care le conține, iar pe de altă parte, exceptează respectarea acestor norme exact în timpul activității de bază a deputaților, și anume în timpul ședințelor plenare și comisiilor permanente ale Parlamentului.

Existența în proiect a prevederilor contradictorii va crea premise pentru aplicabilitatea dificilă a acestora.

Recomandarea: Propunem autorilor expunerea primei propoziții de la art.6 alin.(2) din proiect în următoarea redacție: „În cadrul ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă cât și în afara acestora, deputatului i se interzic:...”.

La art.11 alin.(1) din proiect

„Deputatului îi este interzis să solicite sau să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitații, gesturi de ospitalitate sau orice alt avantaj, destinate personal acestuia, familiei sale sau persoanelor apropiate ca recunoștință pentru îndeplinirea or abținerea de la îndeplinirea obligațiilor sale în legătură cu o cauză care urmează a fi examinată de către acesta.”

Deși art.23 alin.(1) al Legii nr.16 din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese stabilește că *persoanelor prevăzute la art.3 le este interzis să solicite sau să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj, destinate personal acestora sau familiei lor,* la art.11 alin.(1) din proiect interdicția solicitării sau acceptării cadourilor și altor avantaje de către deputați este condiționată de oferirea acestora în legătură cu o cauză care urmează a fi examinată de către deputat. Considerăm că stabilirea condiției privind existența cauzei care urmează a fi examinată de către deputat depășește cadrul legal stabilit prin Legea cu privire

la conflictul de interese și diminuează esența prevederii de la art.23 alin.(1) al legii prenotate.

Recomandarea: *În scopul evitării conflictului de norme, propunem autorilor substituirea din proiect a sintagmei „în legătură cu o cauză care urmează a fi examinată de către acesta” de la art.11 alin.(1) cu sintagma „în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu.”*

La art.11 alin.(3) din proiect

„Deputatul urmează să refuze, sau, cu prima ocazie, să-i întoarcă donatorului ori să-i transmită Comisarului pentru etică orice cadou sau beneficiu care depășește valoarea indicată la alin.(2). Deputatul va informa în scris Comisarul pentru etică despre întoarcerea cadoului sau beneficiului primit, numele și prenumele donatorului.”

Potrivit art.3 alin.(1) lit.a) subiecți ai declarării intereselor personale sunt persoanele care dețin funcții de demnitate publică prevăzute în anexa la Legea nr.199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică. Anexa la Legea nr.199/2010 printre funcțiile de demnitate publică enumără funcția de deputat în Parlament.

De asemenea, art.23 alin.(4) al Legii nr.16/2008 dispune că *modul de evaluare, evidență, păstrare, utilizare și răscumpărare a cadourilor este reglementat de Guvern.*

Punctul 3 din Hotărîrea Guvernului nr.134 din 22 februarie 2013 privind stabilirea valorii admise a cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și aprobarea Regulamentului cu privire la evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol dispune că *în cadrul organizațiilor publice în care activează persoanele enumerate în art.3 al Legii nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese și art.1 alin.(3) al Legii nr.25-XVI din 22 februarie 2008 privind Codul de conduită a funcționarului public (în continuare – beneficiar) se constituie, prin act administrativ al conducătorului, Comisia de evidență și evaluare a cadourilor.* Rezultă că în cadrul Parlamentului activează sau urmează să activeze Comisia de evidență și evaluare a cadourilor, competențele căreia sunt reglementate în Hotărîrea Guvernului nr.134/2013.

În contextul celor menționate supra, conchidem că art.11 alin.(3) din proiect depășește cadrul legal stabilit în Legea nr.16/2008 prin:

- stabilirea procedurii restituirii cadourilor către donator;
- stabilirea procedurii restituirii beneficiilor către donator;
- acordarea dreptului Comisarului pentru etică de a primi de la deputați cadourile simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol, valoarea cărora depășește cuantumul stabilit în Hotărîrea Guvernului nr.134/2013, precum și a beneficiilor, pe care îl considerăm discreționar și ilegal în timp ce în cadrul Parlamentului urmează să activeze Comisia de evidență și evaluare a cadourilor.

Totodată, dispoziția de la art.11 alin.(3) din proiect vine în contradicție și cu prevederea de la alin.(2) al aceluiași articol, care stipulează că *interdicția specificată la alin.(1) nu se aplică în privința cadourilor simbolice, celor oferite din politețe sau primite cu prilejul anumitor acțiuni de protocol, nu și în privința beneficiilor.*

Generalizînd prevederile Legii nr.16/2008, concluzionăm că noțiunea de „beneficiu” este utilizată la art.5 alin.(3) lit.b) cu sens general și înglobează atît cadourile cît și serviciile, favorurile, invitațiile sau orice alt avantaj. Adică, în lipsa unei definiții a noțiunii de „beneficiu” în proiect, utilizarea acesteia în sensul Legii nr.16/2008 este prea largă și, reiterăm, depășește cadrul normativ stabilit atît prin Legea nr.16/2008, cît și prin Hotărîrea Guvernului nr.134/2013.

Recomandarea: *Propunem autorilor redactarea normei de la art.11 alin.(3) din proiect prin prisma excluderii neconcordanțelor cu prevederile Legii nr.16/2008.*

De asemenea, propunem substituirea sintagmei „sau cu prima ocazie să” cu cuvîntul

„și”.

La art.13 alin.(2) din proiect

„În cazul în care un deputat are îndoieli referitoare la o potențială incompatibilitate, acesta va solicita imediat consultanța Comisarului pentru etică.”

Luînd în considerare că art.23 alin.(1) stabilește că art.13 alin.(1) constituie atribuție de competență Comisiei Naționale de Integritate, nu este clar de ce prevederea de la art.13 alin.(2) stabilește dreptul Comisarului pentru etică de a consulta deputatul care are îndoieli referitoare la o potențială incompatibilitate. Considerăm ca fiind inoportună și discreționară consultarea deputaților de către Comisarul pentru etică în probleme ce țin de incompatibilitate, atribuția fiind de competență Comisiei Naționale de Integritate.

Recomandarea: Propunem autorilor substituirea cuvintelor „Comisarului pentru etică” de la art.13 alin.(2) din proiect cu cuvintele „Comisiei Naționale de Integritate”.

La art.25 alin.(6) din proiect

„Sesizările anonime nu sunt acceptate.”

Proiectul conține norme contradictorii referitoare la posibilitatea utilizării de către Comisarul pentru etică a informațiilor oferite prin intermediul anonimului în calitate de temei pentru inițierea anchetei.

Pe de o parte art.25 alin.(6) din proiect stabilește că *sesizările anonime nu sunt acceptate*, iar pe de altă parte alin.(8) al aceluiași articol stipulează că informațiile anonime pot fi acceptate de Comisar drept temei pentru inițierea anchetei din proprie inițiativă.

Existența prevederilor contradictorii în proiect va crea dificultăți la aplicarea acestora în practică.

Recomandarea: Propunem autorilor completarea alin.(6) la sfârșit cu sintagma „cu excepția celor care conțin informații suficiente pentru inițierea unei anchete de serviciu de către Comisarul de etică”.

La art.33 din proiect

„(1) Raportul Comisiei juridice, numiri și imunități cu privire la încălcarea normelor prezentului Cod este examinat de Plenul Parlamentului.

(2) Parlamentul decide, cu votul majorității deputaților aleși dacă au fost încălcate normele prezentului Cod.”

Pentru a nu îngrădi drepturile deputatului care eventual a încălcat prevederile Codului, este bine ca înainte de a supune votului constatarea încălcării normelor prezentului cod, deputatului trebuie să i se ofere posibilitatea de a fi audiat de către Plenul Parlamentului. În cazul lipsei motivate de la ședință, examinarea Raportului se amână pînă la următoarea ședință. Lipsa nemotivată nu împiedică examinarea Raportului și supunerea acestuia la vot. De asemenea, este important ca să i se ofere dreptul la replică și Comisiei juridice.

Recomandarea: Propunem autorilor completarea art.33 din proiect în contextul obiecției de mai sus.

La art.34 alin.(2) din proiect

„... Refuzul deputaților de a coopera cu Comisarul pentru etică este considerat a fi o încălcare a prezentului Cod, fiind pasibil de răspundere conform normelor Codului.”

Prevederea de la art.34 alin.(2) din proiect dispune de un potențial coruptibil care se manifestă prin acordarea posibilității deputaților de a se eschiva de la cooperarea cu Comisarul pentru etică, care este obligatorie și care, în cazul refuzului, blochează practic activitatea celui din urmă.

Luând în considerare prima propoziție de la art.35 alin.(1) din proiect, potrivit căreia orice deputat în Parlament care a încălcat dispozițiile Codului este tras la răspundere, constatăm un conflict între prevederile enunțate, care va permite responsabililor aplicarea acestora în mod subiectiv, luând decizii diferite pentru cazuri identice, în dependență de situație și interese.

Recomandarea: Propunem autorilor substituirea cuvintelor „fiind pasibil de răspundere” de la art.34 alin.(2) din proiect cu cuvântul „răspunde”.

3. Norme de trimitere, de blanchetă și norme în alb

La art.29 alin.(1) din proiect

„Comisia juridică, numiri și imunități examinează cazurile de încălcare a eticii de deputat în conformitate cu art.26 alin.(1) din Legea nr.39-XIII din 7 aprilie 1994 despre statutul deputatului în Parlament.”

Referindu-se la examinarea cazurilor de încălcare a eticii de deputat de către Comisia juridică, numiri și imunități, art.29 alin.(1) din proiect face trimitere eronată la art.26 alin.(1) din Legea nr.39/1994.

Articolul 26 alin.(1) din Legea nr.39/1994 prevede că *pentru exercitarea eficientă a mandatului, deputatul în Parlament are dreptul:*

- a) la salariu lunar în modul, condițiile și mărimile prevăzute de Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar;*
- b) la diurne și alte plăți compensatorii, în mărimile stabilite de Biroul permanent, care nu se includ în salariul lunar și nu se iau în calcul la stabilirea cuantumului prestațiilor de asigurări sociale.*

Astfel, nu este clară legătura dintre prevederile menționate mai sus și procedura care urmează a fi respectată la examinarea cazurilor de încălcare a eticii de deputat de către Comisia juridică, numiri și imunități. Ori poate autorii proiectului au avut în vedere monitorizarea de către Comisie a aplicării sancțiunilor în cazul încălcării normelor din Cod? Lipsa clarității privind examinarea cazurilor de încălcare a eticii de deputat de către Comisia juridică, numiri și imunități va crea impedimente în activitatea acesteia în materie de procedură, membrii Comisiei fiind impuși să-și creeze de sine stătător procedura sau să examineze cazurile la propria discreție.

Recomandarea: Propunem autorilor:

- 1. fie completarea proiectului cu prevederi noi care să reglementeze modul de examinare a cazurilor de încălcare a eticii de deputat de către Comisia juridică, numiri și imunități sau să facă trimiterea corectă la actul normativ care conține prevederi în acest sens,**
- 2. fie dacă s-a avut în vedere atribuție de monitorizare a aplicării sancțiunilor în cazul încălcării normelor din proiect, acest aspect trebuie precizat.**

4. Discreții excesive ale autorităților publice

La art.6 alin.(3) din proiect

„Prevederile alin.(2) se aplică în cazul aflării deputatului în afara ședinței plenare sau comisiei permanente, cu excepția stabilită la art.1 alin.(4) lit.b) din prezentul Cod.”

Articolul 6 alin.(3) din proiect dispune de un înalt potențial coruptibil datorită caracterului discreționar excesiv.

Astfel, alin.(2) al aceluiași articol prevede interdicțiile pentru deputat în afara ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă, și anume:

- proferarea de insulte, amenințări sau calomnii;
- îndemnul la folosirea forței sau folosirea acesteia de el însuși;
- orice acțiuni care încalcă prevederile legale sau alte acțiuni care ar duce la atitudine părtinitoare, prejudecăți, conflicte de interese, sau ar aduce atingere exercitării obiective a atribuțiilor parlamentare.

Alineatul (3), însă, stabilește în calitate de excepție neaplicarea interdicțiilor enunțate supra în cazul specificat la art.1 alin.(4) din proiect, potrivit căruia *dispozițiile Codului nu sunt aplicabile vieții private a deputaților sau acțiunilor acestora care nu sunt aferente atribuțiilor parlamentare, cu excepția cazului în care o astfel de conduită afectează grav reputația și integritatea Parlamentului Republicii Moldova în ansamblu sau a deputaților în calitate de grup.*

Considerăm că statutul de deputat obligă persoana la un comportament adecvat, bazat pe respect, bun simț și tact în relațiile cu orice persoană în orice împrejurimi.

În acest context, nu este clară necesitatea rezervării dreptului deputatului în viața privată:

- de a insulta, amenința sau calomnia alte persoane;
- de a îndemna la folosirea forței sau să o folosească el însuși împotriva altei persoane;
- de a desfășura orice acțiuni care încalcă prevederile legale sau alte acțiuni care ar duce la atitudine părtinitoare, prejudecăți, conflicte de interese, sau ar aduce atingere exercitării obiective a atribuțiilor parlamentare.

Recomandarea: Propunem autorilor completarea alin.(3) de la art.6 după cuvîntul „aplică” cu cuvîntul „inclusiv”.

La art.20 alin.(7) din proiect

„În scopul desfășurării unei anchete eficiente, Comisarul pentru etică cooperează cu alte organe și instituții competente, inclusiv bănci, organe fiscale, organe cadastrale și alte entități de drept public și privat, care sunt obligate să-i ofere acestuia informațiile solicitate.”

Dispoziția de la art.20 alin.(7) din proiect dispune de un potențial coruptibil sporit datorită oportunităților discreționare oferite Comisarului pentru etică.

Astfel, norma specificată mai sus dispune că în contextul desfășurării anchetei de serviciu Comisarul pentru etică are dreptul să solicite informații de la organe și instituții competente, inclusiv bănci, organe fiscale, organe cadastrale și alte entități de drept public și privat, iar acestea sunt obligate să-i ofere informațiile solicitate. Însă, în lipsa specificării, cel puțin, a caracterului informațiilor sau a categoriilor de date pe care este în drept să le solicite, Comisarul pentru etică poate avea acces la informații care să depășească cu mult limitele și scopul anchetei desfășurate de către acesta, dar cel mai important, această discreție ar putea prejudicia desfășurarea urmăririi penale efectuate de către organele specializate. Din acest considerent, este necesară precizarea unei excepții ce ține de informațiile solicitate de Comisarul de etică.

Recomandarea: Propunem autorilor completarea alin.(7) la sfîrșit cu sintagma „cu excepția cazurilor cînd pentru oferirea acestor informații nu se va prejudicia interesul urmăririi penale”.

5. Cerințe excesive pentru exercitarea drepturilor persoanelor

Nu sînt identificate cerințe excesive, care să depășească cadrul rezonabil pentru realizarea drepturilor sau obligațiilor subiecților vizați.

6. Accesul limitat la informație, lipsa transparenței

Textul proiectului nu necesită a fi evaluat prin prisma accesului la informație sau asigurării transparenței.

7. Lipsa sau insuficiența mecanismelor de control

Implementarea prevederilor proiectului nu presupune aplicarea cărorva mecanisme suplimentare de control.

8. Responsabilitate și sancțiuni necorespunzătoare

La art.19 alin.(2) din proiect

„Activitatea de lobby cade sub incidența Codului penal.”

Potrivit art.2 din proiect, noțiunea de lobbyism înseamnă – „activitate de influențare a parlamentarilor sau a altor persoane cu statut de demnitate publică, de către anumite grupuri de interese, direct sau prin intermediul unor agenți (lobbyști), în vederea adoptării unor acte legislative, normative sau decizii favorabile acestor grupuri, în schimbul unor plăți, beneficii sau avantaje”, acțiuni ce se încadrează în prevederile art.324 (corupere pasivă), art.325 (corupere activă) și art.326 (trafic de influență) din Codul penal.

Recomandarea: Propunem autorilor completarea Codului penal cu un alineat nou care să stabilească răspunderea pentru activitatea de lobby prin prisma infracțiunii de corupere pasivă, corupere activă sau trafic de influență, după caz. Totodată, ținînd cont că la art.38 alin.(2) se prevede că Parlamentul în termen de 3 luni de la adoptare va întreprinde alte măsuri pentru punerea în aplicare a prezentului Cod și dacă intenționează să încrimineze expres lobbyismul, separat de infracțiunile menționate, considerăm cea mai bună opțiune completarea cu alineate noi cele 3 infracțiuni menționate. În orice caz, este necesară precizarea propusă la alin.(2) pentru a evita interpretările despre existența unor lacune în legislația penală referitor la incriminarea lobbyismului.

La art.35 din proiect

Norma de la lit.b) aducerea de scuze publice este o sancțiune care nu depinde de cel ce aplică sancțiunea ci de deputatul care a încălcat prevederile codului. Din acest considerent urmează să se prevadă în proiect că în cazul cînd deputatul refuză să aducă scuze în termenul stabilit, se aplică sancțiuni disciplinare mai aspre.

De asemenea, din prevederile alin.(1) ale art.35 din proiect nu poate fi dedus de către cine va fi aplicată mustrarea.

Potrivit art.206 alin.(1) din Codul muncii mustrarea este sancțiunea disciplinară aplicată de angajator salariatului pentru încălcarea disciplinei de muncă. Deputații sunt o categorie aparte de subiecți care sunt aleși de popor și nu angajați, motiv pentru care nu este clar cum

va fi aplicată sancțiunea disciplinară mustrare, precum și actul prin care aceasta va fi aplicată.

Recomandarea: *Propunem autorilor redactarea art.35 din proiect în contextul prevederilor Codului muncii și completării acestuia din urmă cu noi prevederi care să ofere posibilitatea aplicării și a altor sancțiuni disciplinare decât cele prevăzute actualmente în Codul muncii, cum ar fi cele din prezentul proiect, sau cel puțin Codul muncii să prevadă excepții privind aplicarea de către entități a unor sancțiuni de care sunt prevăzute în legile speciale, cum ar fi prezentul Cod de etică și conduită al deputaților.*

La art.36 din proiect

În proiect autorii fac o diferențiere între încălcările prevederilor Codului, utilizând mai multe noțiuni:

- „încălcare gravă a prezentului Cod” (art.13 alin.(3));
- „încălcare gravă pasibilă de aplicarea celor mai severe sancțiuni” (art.26 alin.(8));
- „încălcare a eticii de deputat” (art.28 alin.(1); art.29 alin.(1) și (2); art.32 alin.(3) și (4); art.36 alin.(1));
- „cazuri de încălcare a dispozițiilor Codului” (titlul art.30);
- „încălcare a normelor etice” (art.34 alin.(2));
- „încălcare continuă” (art.35 alin.(1) lit.g)).

Însă, art.36 din proiect, care reglementează aplicarea sancțiunilor, nu face o clasificare a acestora în dependență de varietatea încălcărilor enumerate în proiect. În practică, procedura de sancționare a deputaților va fi dificilă ca rezultat a ambiguității acesteia, oferind posibilitate Plenului Parlamentului de a interpreta și aplica normele proiectului la propria latitudine.

Recomandarea: *Propunem autorilor completarea proiectului cu noi prevederi care să clasifice sancțiunile aplicate deputaților pentru încălcarea dispozițiilor Codului de etică și conduită, în dependență de tipul încălcării (ex.: gravă, mai puțin gravă, ușoară).*

Ca obiecție generală

Deși proiectul instituie sancțiuni disciplinare, acesta nu prevede care este termenul de prescripție pentru aplicarea lor. Este necesar ca autorii proiectului să prevadă norme care ar transpune prevederile art.209 din Codul muncii „Termenele de aplicare a sancțiunilor disciplinare”. De asemenea, ținând cont că perioada de concediu a deputaților diferă de perioada altor categorii de agenți, este important ca autorii să prevadă ca în termenul de prescripție să nu se includă perioadele de vacanță dintre sesiunile parlamentare. Această completare nu va oferi posibilități de interpretare ambiguă a aplicării corecte a sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea prevederilor codului.

Recomandarea: *Propunem autorilor completarea proiectului cu norme noi care să prevadă termenul de prescripție pentru aplicarea sancțiunilor disciplinare precum și perioadele care nu se includ în acest termen.*

9. Alte obiecții

La art.24 din proiect

„Comisarul pentru etică nu poate: ...”

Recomandarea: *În scopul asigurării unei mai bune clarități, propunem autorilor*

substituirea cuvintelor „nu poate” cu cuvintele „Exercitarea funcției de Comisar pentru etică este incompatibilă cu” în prima propoziție de la art. 21 din proiect iar conținutul acestuia ajustat gramatical.

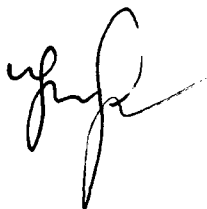
La art.32 alin.(1) din proiect

„(1) Comisia juridică, numiri și imunități după examinarea materialelor și persoanelor stabilite în art.30 alin.(2), întocmește un raport, care va fi remis Plenului Parlamentului pentru luarea deciziei finale și va conține: ...”

Recomandarea: Propunem autorului completarea prevederii de la art.32 alin.(1) din proiect cu cuvântul „audierea” înainte de cuvântul „persoanelor”.

Expertiza a fost efectuată în temeiul Regulamentului cu privire la organizarea procesului de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, adoptat prin Hotărîrea Guvernului nr.977 din 23 august 2006, în condițiile Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin ordinul directorului Centrului Național Anticorupție nr.62 din 19 aprilie 2013, de către

Vadim Gheorghită
inspector principal Direcția legislație și expertiză anticorupție
06 Mai 2016

*Prezentul raport este publicat pe pagina oficială a
Centrului Național Anticorupție - www.cna.md*

**Anexa la raportul de expertiză anticorupție
asupra nivelului coruptibilității proiectului
legii privind Codul de etică și conduită a deputatului în Parlament**

Nr.	Norma	Factori de coruptibilitate și alte obiecții	Analiza	Recomandarea
1	La art.4 alin.(2) lit.a) din proiect „a) legalitate – deputatul în calitate de reprezentant al puterii legislative supreme este obligat să respecte Constituția Republicii Moldova, legislația în vigoare, tratatele și convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte.”	Utilizarea termenilor neconsacrați în legislație / neaplicați în practică	Prevederea de la art.19 lit.e) al Legii nr.780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative stabilește că la elaborarea actului legislativ terminologia utilizată este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației comunitare. Cuvintele „puterii legislative supreme” creează impresia existenței, în sistemul național de drept, a unei „puteri legislative inferioare” sau, mai bine zis, a unei/unor entități publice investite cu putere legislativă, însă inferioară celei de care se bucură Parlamentul Republicii Moldova. Acest lucru este un nonsens, deoarece potrivit alin. (1) art. 60 din Constituția Republicii Moldova, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. Prin urmare, fiind unica autoritate legislativă a statului, este inoportună menționarea supremației acesteia.	Pentru a da o claritate normei și a utiliza în proiect termeni deja consacrați, propunem autorilor: - fie excluderea cuvântului „supreme” de la lit. a) alin. (2) art. 4; - fie substituirea sintagmei „puterea legislativă supremă” cu „organului reprezentativ suprem”, în sensul art.1 din Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr.797/1996, care stipulează că „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica

				<p>autoritate legislativă a statului”;</p> <p>- fir substituirea cu sintagma „organului reprezentativ suprem”, în sensul art.60 din Constituție, care prevede la alin.(1) că „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.”</p>
2	<p>La art.5 alin.(3) din proiect „...În cazul în care Președintele Parlamentului constată faptul că a fost utilizat un limbaj ofensator sau urît, deputatul va fi obligat să-și retragă cuvintele sau frazele licențioase.”</p>	<p>Utilizarea termenilor diferiți pentru același fenomen sau invers</p>	<p>În contextul prevederii de la art.19 lit.e) din Legea nr.780/2001 privind actele legislative, potrivit căreia la elaborarea proiectului actului legislativ terminologia utilizată în actul elaborat este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației comunitare; se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia, menționăm că autorii utilizează termeni diferiți pentru determinarea limbajului interzis în Parlament pentru deputați. Astfel, în timp ce propoziția a treia de la art.5 alin.(3) din proiect dispune că se interzice categoric utilizarea în Parlamentul Republicii Moldova a unui limbaj ofensator, provocator sau amenințător, propoziția a cincea al aceluiași alineat stabilește că în cazul în care Președintele Parlamentului constată faptul că a fost utilizat un limbaj ofensator sau urît, deputatul va fi obligat să-și retragă cuvintele sau frazele licențioase.</p>	<p>Propunem autorilor substituirea cuvintelor „sau urît” din propoziția a cincea de la art.5 alin.(3) din proiect cu cuvintele „, provocator sau amenințător”, fie includerea în tot cuprinsul proiectului a aceluiași determinative (ofensator, provocator, urît...).</p>

			Utilizarea termenilor diferiți va crea confuzii la aplicarea în practică a prevederilor proiectului, motiv pentru care este necesară uniformizarea terminologiei utilizate.	
3	La art.21 alin.(1) lit.c) din proiect „La funcția de Comisar pentru etică poate candida orice persoană cu o reputație ireproșabilă, care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară și întrunește următoarele condiții: ... c) are experiență profesională relevantă de cel puțin 10 ani;”	Formulări cu sens neclar sau echivoc (ambiguitate semantică)	Articolul 19 lit.e) din Legea nr.780/2001, la elaborarea proiectului actului legislativ fraza se construiește conform normelor gramaticale, astfel încât să exprime corect, concis și fără echivoc ideea, să fie înțeleasă ușor de orice subiect interesat. Redacția actuală a prevederii de la art.21 alin.(1) lit.c) din proiect nu denotă clar ce au în vedere autorii prin „experiență profesională relevantă”. Adică, nu poate/pot fi dedus/deduse domeniul/domeniile de activitate în care urmează să aibă experiență profesională candidatul la funcția de Comisar pentru etică. Lipsa clarității în acest sens va oferi posibilitatea interpretării subiective a normei de către membrii Comisiei de concurs, în dependență de situație și interese.	Propunem autorilor specificarea expresă la art.21 alin.(1) lit.c) din proiect a domeniului/domeniilor de activitate în care urmează să aibă experiență profesională, de cel puțin 10 ani, candidatul la funcția de Comisar pentru etică, de exemplu: domeniul juridic cu profil aferent asigurării eticii, integrității, domeniului anticorupție.
4	La art. 24 alin.(3) din proiect „Comisarul pentru etică nu poate: ... c) să facă parte din partide și din alte organizații social-politice sau să desfășoare activități cu caracter politic, să colaboreze la activități ce contravin funcției deținute;”	Formulări cu sens neclar sau echivoc (ambiguitate semantică)	Din prevederea art.24 alin.(3) din proiect este dificilă identificarea activităților care se încadrează în categoria celor „ce contravin funcției deținute” în cazul Comisarului pentru etică. Astfel, persoana care va fi numită în funcția de Comisar pentru etică va aprecia unilateral care activități contravin funcției deținute și care nu contravin. În aceeași ordine de idei, luând în considerare procedura de demitere a Comisarului pentru etică stabilită în proiect, putem admite apariția unei situații în care acesta va fi demis, cu votul	Propunem autorilor substituirea cuvintelor „să desfășoare activități ce contravin funcției deținute” de la art.24 alin.(3) din proiect cu prevederi care să enumere expres activitățile care contravin funcției de Comisar pentru etică.

			majorității deputaților aleși, pentru exercitarea unor activități care nu sunt prevăzute la art.24 din proiect și pe care el nu le consideră ca fiind din categoria celor care contravin funcției. În cel mai rău caz, prevederea poate fi utilizată, cu rea voință, de către deputați în scopul demiterii Comisarului pentru etică.	
5	La art.26 alin.(8) din proiect „... Orice încălcare a acestei norme se consideră a fi gravă și este pasibilă de aplicarea celor mai severe sancțiuni prevăzute de acest Cod.”	Formulări cu sens neclar sau echivoc (ambiguitate semantică)	Propoziția a două de la art.26 alin.(8) din proiect stabilește posibilitatea aplicării celor mai „severe sancțiuni” prevăzute în Cod pentru exercitarea activității de lobby asupra Comisiei juridice, numiri și imunități sau asupra Comisarului pentru etică. Totodată, proiectul nu conține o clasificare a sancțiunilor, iar drept urmare, ambiguitatea prevederii enunțate va crea oportunități Plenului Parlamentului pentru interpretarea discreționară a acesteia.	Propunem autorilor completarea proiectului cu noi prevederi care să clasifice sancțiunile aplicate deputaților pentru încălcarea dispozițiilor Codului de etică și conduită, în dependență de tipul încălcării (ex.: gravă, mai puțin gravă, ușoară).
6	La art.35 alin.(1) lit.d) și h) din proiect „...Acestora li se poate aplica una sau mai multe dintre următoarele sancțiuni: d) pierderea dreptului la indemnizația prevăzută la art.26 alin.(1) din Legea nr.39-XIII din 7 aprilie 1994 despre statutul deputatului în Parlament; ... h) retragerea dreptului de a ține discursuri;”	Formulări cu sens neclar sau echivoc (ambiguitate semantică)	Redacția actuală a normelor de la art.35 alin.(1) lit.d) și h) din proiect este ambiguă, acestea putând fi interpretate părtinitor, de la un caz la altul. Astfel, din prevederea de la lit.d) nu poate fi dedusă perioada de timp pentru care deputatul pierde dreptul la indemnizație sau i se retrage dreptul de a ține discursuri. În contextul art.19 lit.e) din Legea nr.780/2001, care dispune că la elaborarea proiectului actului legislativ fraza se construiește conform normelor gramaticale, astfel încât să exprime corect, concis și fără echivoc ideea, să fie înțeleasă ușor de orice subiect interesat, menționăm necesitatea concretizării termenului pentru care se aplică	Propunem autorilor redactarea dispozițiilor de la art.35 alin.(1) lit.d) și h) din proiect prin prisma stabilirii perioadei de timp pentru care se aplică sancțiunile disciplinare prenotate.

			sanctiunile disciplinare enumerate mai sus pentru deputații care au încălcat prevederile Codului.	
7	La art.5 alin.(3) din proiect „... Refuzul de a-și retrage astfel de comentarii este pasibil de sancțiune disciplinară.”	Prevederi contradictorii în proiect	<p>Din redacția actuală a propoziției a șasea de la art.5 alin.(3) din proiect, potrivit căreia refuzul de a-și retrage astfel de comentarii este pasibil de sancțiune disciplinară, deducem că în cazul în care deputatul refuză să-și retragă cuvintele sau frazele licențioase, acesta poate evita primirea sancțiunii disciplinare. Astfel, cuvintele „este pasibil” au sensul de „care poate sau trebuie să fie supus la” ceva, însă nu stabilesc răspunderea în mod categoric.</p> <p>În acest context, prevederea prenotată vine în contradicție cu prima propoziție de la art.35 alin.(1) care dispune clar că orice deputat în Parlament care a încălcat dispozițiile Codului este tras la răspundere.</p> <p>În scopul evitării unui potențial conflict între prevederile menționate din proiect, considerăm necesară redactarea propoziției a șasea de la art.5 alin.(3) în sensul excluderii posibilității deputaților de a se eschiva de răspundere.</p>	Propunem autorilor substituirea sintagmei „este pasibil de sancțiune disciplinară” din propoziția a șasea de la art.5 alin.(3) din proiect cu sintagma „se sancționează disciplinar”.
8	La art.6 alin.(2) din proiect „În afara ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă deputatului i se interzic: a) proferarea de insulte, amenințări sau calomnii; b) îndemnul la folosirea forței sau folosirea acesteia de el însuși; c) orice acțiuni care încalcă	Prevederi contradictorii în proiect	Stipularea faptului că prevederile Codului se aplică deputaților în afara ședințelor plenare și comisiilor permanente, vine în contradicție cu prevederea de la art.3 alin.(1) din proiect potrivit căreia normele Codului sunt obligatorii pentru toți deputații în îndeplinirea atribuțiilor sale parlamentare. Nu este clar dacă se are în vedere că activitatea deputaților în afara ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă este lucrul cu cetățenii, deplasări în teritoriu sau alte activități	Propunem autorilor expunerea primei propoziții de la art.6 alin.(2) din proiect în următoarea redacție: „În cadrul ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă cît și în afara acestora, deputatului i se

	prevederile legale sau alte acțiuni care ar duce la atitudine părtinitoare, prejudecăți, conflicte de interese, sau ar aduce atingere exercitării obiective a atribuțiilor parlamentare.”		specifice acestora. Astfel, pe de o parte, proiectul stabilește obligativitatea respectării de către deputați, în exercitarea atribuțiilor lor de serviciu, a normelor pe care le conține, iar pe de altă parte, exceptează respectarea acestor norme exact în timpul activității de bază a deputaților, și anume în timpul ședințelor plenare și comisiilor permanente ale Parlamentului. Existența în proiect a prevederilor contradictorii va crea premise pentru aplicabilitatea dificilă a acestora.	interzic:...”.
9	La art.11 alin.(1) din proiect „Deputatului îi este interzis să solicite sau să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitații, gesturi de ospitalitate sau orice alt avantaj, destinate personal acestuia, familiei sale sau persoanelor apropiate ca recunoștință pentru îndeplinirea or abținerea de la îndeplinirea obligațiilor sale în legătură cu o cauză care urmează a fi examinată de către acesta.”	Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare	Deși art.23 alin.(1) al Legii nr.16 din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese stabilește că persoanelor prevăzute la art.3 le este interzis să solicite sau să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj, destinate personal acestora sau familiei lor, la art.11 alin.(1) din proiect interdicția solicitării sau acceptării cadourilor și altor avantaje de către deputați este condiționată de oferirea acestora în legătură cu o cauză care urmează a fi examinată de către deputat. Considerăm că stabilirea condiției privind existența cauzei care urmează a fi examinată de către deputat depășește cadrul legal stabilit prin Legea cu privire la conflictul de interese și diminuează esența prevederii de la art.23 alin.(1) al legii prenotate.	În scopul evitării conflictului de norme, propunem autorilor substituirea din proiect a sintagmei „în legătură cu o cauză care urmează a fi examinată de către acesta” de la art.11 alin.(1) cu sintagma „în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu.”
10	La art.11 alin.(3) din proiect „Deputatul urmează să refuze, sau, cu prima ocazie, să-i întoarcă donatorului ori să-i	Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare	Potrivit art.3 alin.(1) lit.a) subiecți ai declarării intereselor personale sunt persoanele care dețin funcții de demnitate publică prevăzute în anexa la Legea nr.199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul	Propunem autorilor redactarea normei de la art.11 alin.(3) din proiect prin prisma excluderii

transmită Comisarului pentru etică orice cadou sau beneficiu care depășește valoarea indicată la alin.(2). Deputatul va informa în scris Comisarul pentru etică despre întoarcerea cadoului sau beneficiului primit, numele și prenumele donatorului.”

persoanelor cu funcții de demnitate publică. Anexa la Legea nr.199/2010 printre funcțiile de demnitate publică enumără funcția de deputat în Parlament. De asemenea, art.23 alin.(4) al Legii nr.16/2008 dispune că modul de evaluare, evidență, păstrare, utilizare și răscumpărare a cadourilor este reglementat de Guvern.

Punctul 3 din Hotărîrea Guvernului nr.134 din 22 februarie 2013 privind stabilirea valorii admise a cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și aprobarea Regulamentului cu privire la evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol dispune că în cadrul organizațiilor publice în care activează persoanele enumerate în art.3 al Legii nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese și art.1 alin.(3) al Legii nr.25-XVI din 22 februarie 2008 privind Codul de conduită a funcționarului public (în continuare – beneficiar) se constituie, prin act administrativ al conducătorului, Comisia de evidență și evaluare a cadourilor. Rezultă că în cadrul Parlamentului activează sau urmează să activeze Comisia de evidență și evaluare a cadourilor, competențele căreia sunt reglementate în Hotărîrea Guvernului nr.134/2013. În contextul celor menționate supra, conchidem că art.11 alin.(3) din proiect depășește cadrul legal stabilit în Legea nr.16/2008 prin:

- stabilirea procedurii restituirii cadourilor către donator;
- stabilirea procedurii restituirii beneficiilor către

neconcordanțelor cu prevederile Legii nr.16/2008.

De asemenea, propunem substituirea sintagmei „sau cu prima ocazie să” cu cuvîntul „și”.

			<p>donator;</p> <ul style="list-style-type: none"> • acordarea dreptului Comisarului pentru etică de a primi de la deputați cadourile simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol, valoarea cărora depășește cuantumul stabilit în Hotărîrea Guvernului nr.134/2013, precum și a beneficiilor, pe care îl considerăm discreționar și ilegal în timp ce în cadrul Parlamentului urmează să activeze Comisia de evidență și evaluare a cadourilor. <p>Totodată, dispoziția de la art.11 alin.(3) din proiect vine în contradicție și cu prevederea de la alin.(2) al aceluiași articol, care stipulează că interdicția specificată la alin.(1) nu se aplică în privința cadourilor simbolice, celor oferite din politețe sau primite cu prilejul anumitor acțiuni de protocol, nu și în privința beneficiilor.</p> <p>Generalizînd prevederile Legii nr.16/2008, concluzionăm că noțiunea de „beneficiu” este utilizată la art.5 alin.(3) lit.b) cu sens general și înglobează atât cadourile cît și serviciile, favorurile, invitațiile sau orice alt avantaj. Adică, în lipsa unei definiții a noțiunii de „beneficiu” în proiect, utilizarea acesteia în sensul Legii nr.16/2008 este prea largă și, reiterăm, depășește cadrul normativ stabilit atît prin Legea nr.16/2008, cît și prin Hotărîrea Guvernului nr.134/2013.</p>	
11	La art.13 alin.(2) din proiect „În cazul în care un deputat are îndoieli referitoare la o potențială incompatibilitate, acesta va solicita imediat consultanța Comisarului	Prevederi contradictorii în proiect	Luînd în considerare că art.23 alin.(1) stabilește că art.13 alin.(1) constituie atribuție de competența Comisiei Naționale de Integritate, nu este clar de ce prevederea de la art.13 alin.(2) stabilește dreptul Comisarului pentru etică de a consulta deputatul care are îndoieli referitoare la o	Propunem autorilor substituirea cuvintelor „Comisarului pentru etică” de la art.13 alin.(2) din proiect cu cuvintele „Comisiei Naționale de

	pentru etică.”		potențială incompatibilitate. Considerăm ca fiind inoportună și discreționară consultarea deputaților de către Comisarul pentru etică în probleme ce țin de incompatibilitate, atribuția fiind de competența Comisiei Naționale de Integritate.	Integritate”.
12	La art.25 alin.(6) din proiect „Sesizările anonime nu sunt acceptate.”	Prevederi contradictorii în proiect	Proiectul conține norme contradictorii referitoare la posibilitatea utilizării de către Comisarul pentru etică a informațiilor oferite prin intermediul anonimului în calitate de temei pentru inițierea anchetei. Pe de o parte art.25 alin.(6) din proiect stabilește că sesizările anonime nu sunt acceptate, iar pe de altă parte alin.(8) al aceluiași articol stipulează că informațiile anonime pot fi acceptate de Comisar drept temei pentru inițierea anchetei din proprie inițiativă. Existența prevederilor contradictorii în proiect va crea dificultăți la aplicarea acestora în practică.	Propunem autorilor completarea alin.(6) la sfârșit cu sintagma „cu excepția celor care conțin informații suficiente pentru inițierea unei anchete de serviciu de către Comisarul de etică”.
13	La art.33 din proiect „(1) Raportul Comisiei juridice, numiri și imunități cu privire la încălcarea normelor prezentului Cod este examinat de Plenul Parlamentului. (2) Parlamentul decide, cu votul majorității deputaților aleși dacă au fost încălcate normele prezentului Cod.”	Prevederi contradictorii în proiect	Pentru a nu îngrădi drepturile deputatului care eventual a încălcat prevederile Codului, este bine ca înainte de a supune votului constatarea încălcării normelor prezentului cod, deputatului trebuie să i se ofere posibilitatea de a fi audiat de către Plenul Parlamentului. În cazul lipsei motivate de la ședință, examinarea Raportului se amână până la următoarea ședință. Lipsa nemotivată nu împiedică examinarea Raportului și supunerea acestuia la vot. De asemenea, este important ca să i se ofere dreptul la replică și Comisiei juridice.	Propunem autorilor completarea art.33 din proiect în contextul obiecției de mai sus.
14	La art.34 alin.(2) din proiect „... Refuzul deputaților de a	Prevederi contradictorii în proiect	Prevederea de la art.34 alin.(2) din proiect dispune de un potențial coruptibil care se manifestă prin	Propunem autorilor substituirea cuvintelor

	coopera cu Comisarul pentru etică este considerat a fi o încălcare a prezentului Cod, fiind pasibil de răspundere conform normelor Codului.”		acordarea posibilității deputaților de a se eschiva de la cooperarea cu Comisarul pentru etică, care este obligatorie și care, în cazul refuzului, blochează practic activitatea celui din urmă. Luînd în considerare prima propoziție de la art.35 alin.(1) din proiect, potrivit căreia orice deputat în Parlament care a încălcat dispozițiile Codului este tras la răspundere, constatăm un conflict între prevederile enunțate, care va permite responsabililor aplicarea acestora în mod subiectiv, luînd decizii diferite pentru cazuri identice, în dependență de situație și interese.	„fiind pasibil de răspundere” de la art.34 alin.(2) din proiect cu cuvîntul „răspunde”.
15	La art.19 alin.(2) din proiect „Activitatea de lobby cade sub incidența Codului penal.”	Norme în alb	Potrivit art.2 din proiect, noțiunea de lobbyism înseamnă – „activitate de influențare a parlamentarilor sau a altor persoane cu statut de demnitate publică, de către anumite grupuri de interese, direct sau prin intermediul unor agenți (lobbyști), în vederea adoptării unor acte legislative, normative sau decizii favorabile acestor grupuri, în schimbul unor plăți, beneficii sau avantaje” acțiuni ce se încadrează în prevederile art.324 din Codul penal. Articolul 19 alin.(2) din proiect prevede că activitatea de lobby cade sub incidența Codului penal, însă Codul nu conține prevederi în acest sens. Deși art.38 alin.(2) lit.b) din proiect stabilește că Parlamentul în termen de 3 luni de la adoptare va întreprinde alte măsuri pentru punerea în aplicare a prezentului Cod, menționăm că lipsa sancțiunilor corespunzătoare în Codul penal va face norma de la art.19 din proiect mai mult formală decît practică.	Propunem autorilor completarea Codului penal cu noi prevederi care să stabilească răspunderea pentru activitatea de lobby.

16	La art.29 alin.(1) din proiect „Comisia juridică, numiri și imunități examinează cazurile de încălcare a eticii de deputat în conformitate cu art.26 alin.(1) din Legea nr.39-XIII din 7 aprilie 1994 despre statutul deputatului în Parlament.”	Norme de blanchetă	Referindu-se la examinarea cazurilor de încălcare a eticii de deputat de către Comisia juridică, numiri și imunități, art.29 alin.(1) din proiect face trimitere eronată la art.26 alin.(1) din Legea nr.39/1994. Articolul 26 alin.(1) din Legea nr.39/1994 prevede că pentru exercitarea eficientă a mandatului, deputatul în Parlament are dreptul: a) la salariu lunar în modul, condițiile și mărimile prevăzute de Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar; b) la diurne și alte plăți compensatorii, în mărimile stabilite de Biroul permanent, care nu se includ în salariul lunar și nu se iau în calcul la stabilirea cuantumului prestațiilor de asigurări sociale. Astfel, nu este clară legătura dintre prevederile menționate mai sus și procedura care urmează a fi respectată la examinarea cazurilor de încălcare a eticii de deputat de către Comisia juridică, numiri și imunități. Ori poate autorii proiectului au avut în vedere monitorizarea de către Comisie a aplicării sancțiunilor în cazul încălcării normelor din Cod? Lipsa clarității privind examinarea cazurilor de încălcare a eticii de deputat de către Comisia juridică, numiri și imunități va crea impedimente în activitatea acesteia în materie de procedură, membrii Comisiei fiind impuși să-și creeze de sine stătător procedura sau să examineze cazurile la propria discreție.	Propunem autorilor: 1. fie completarea proiectului cu prevederi noi care să reglementeze modul de examinare a cazurilor de încălcare a eticii de deputat de către Comisia juridică, numiri și imunități sau să facă trimiterea corectă la actul normativ care conține prevederi în acest sens, 2. fie dacă s-a avut în vedere atribuție de monitorizare a aplicării sancțiunilor în cazul încălcării normelor din proiect, acest aspect trebuie precizat.
17	La art.6 alin.(3) din proiect „Prevederile alin.(2) se aplică în cazul aflării deputatului în	Competența de a aplica prevederea/luarea deciziei fără criterii clare	Articolul 6 alin.(3) din proiect dispune de un înalt potențial coruptibil datorită caracterului discreționar excesiv.	Propunem autorilor completarea alin.(3) de la art.6 după cuvîntul

afara ședinței plenare sau comisiei permanente, cu excepția stabilită la art.1 alin.(4) lit.b) din prezentul Cod.”

Astfel, alin.(2) al aceluiași articol prevede interdicțiile pentru deputat în afara ședințelor plenare, comisiilor permanente, speciale și de anchetă, și anume:

- proferarea de insulte, amenințări sau calomnii;
- îndemnul la folosirea forței sau folosirea acesteia de el însuși;
- orice acțiuni care încalcă prevederile legale sau alte acțiuni care ar duce la atitudine părtinitoare, prejudecăți, conflicte de interese, sau ar aduce atingere exercitării obiective a atribuțiilor parlamentare.

Alineatul (3), însă, stabilește în calitate de excepție neaplicarea interdicțiilor enunțate supra în cazul specificat la art.1 alin.(4) din proiect, potrivit căruia dispozițiile Codului nu sunt aplicabile vieții private a deputaților sau acțiunilor acestora care nu sunt aferente atribuțiilor parlamentare, cu excepția cazului în care o astfel de conduită afectează grav reputația și integritatea Parlamentului Republicii Moldova în ansamblu sau a deputaților în calitate de grup.

Considerăm că statutul de deputat obligă persoana la un comportament adecvat, bazat pe respect, bun simț și tact în relațiile cu orice persoană în orice împrejurimi.

În acest context, nu este clară necesitatea rezervării dreptului deputatului în viața privată:

- de a insulta, amenința sau calomnia alte persoane;
- de a îndemna la folosirea forței sau să o folosească el însuși împotriva altei persoane;
- de a desfășura orice acțiuni care încalcă

„aplică” cu cuvântul „inclusiv”.

			prevederile legale sau alte acțiuni care ar duce la atitudine părtinitoare, prejudecăți, conflicte de interese, sau ar aduce atingere exercitării obiective a atribuțiilor parlamentare.	
18	La art.20 alin.(7) din proiect „În scopul desfășurării unei anchete eficiente, Comisarul pentru etică cooperează cu alte organe și instituții competente, inclusiv bănci, organe fiscale, organe cadastrale și alte entități de drept public și privat, care sunt obligate să-i ofere acestuia informațiile solicitate.”	Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative	Dispoziția de la art.20 alin.(7) din proiect dispune de un potențial coruptibil sporit datorită oportunităților discreționare oferite Comisarului pentru etică. Astfel, norma specificată mai sus dispune că în contextul desfășurării anchetei de serviciu Comisarul pentru etică are dreptul să solicite informații de la organe și instituții competente, inclusiv bănci, organe fiscale, organe cadastrale și alte entități de drept public și privat, iar acestea sunt obligate să-i ofere informațiile solicitate. Însă, în lipsa specificării, cel puțin, a caracterului informațiilor sau a categoriilor de date pe care este în drept să le solicite, Comisarul pentru etică poate avea acces la informații care să depășească cu mult limitele și scopul anchetei desfășurate de către acesta, dar cel mai important, această discreție ar putea prejudicia desfășurarea urmăririi penale efectuate de către organele specializate. Din acest considerent, este necesară precizarea unei excepții ce ține de informațiile solicitate de Comisarul de etică.	Propunem autorilor completarea alin.(7) la sfârșit cu sintagma „cu excepția cazurilor când pentru oferirea acestor informații nu se va prejudicia interesul urmăririi penale”.
19	La art.19 alin.(2) din proiect „Activitatea de lobby cade sub incidența Codului penal.”	Lipsa sancțiunilor clare și proporționale pentru încălcarea prevederilor proiectului	Potrivit art.2 din proiect, noțiunea de lobbyism înseamnă – „activitate de influențare a parlamentarilor sau a altor persoane cu statut de demnitate publică, de către anumite grupuri de interese, direct sau prin intermediul unor agenți (lobbyști), în vederea adoptării unor acte	Propunem autorilor completarea Codului penal cu un alineat nou care să stabilească răspunderea pentru activitatea de lobby prin

			<p>legislative, normative sau decizii favorabile acestor grupuri, în schimbul unor plăți, beneficii sau avantaje”, acțiuni ce se încadrează în prevederile art.324 (corupere pasivă), art.325 (corupere activă) și art.326 (trafic de influență) din Codul penal.</p>	<p>prisma infracțiunii de corupere pasivă, corupere activă sau trafic de influență, după caz. Totodată, ținând cont că la art.38 alin.(2) se prevede că Parlamentul în termen de 3 luni de la adoptare va întreprinde alte măsuri pentru punerea în aplicare a prezentului Cod și dacă intenționează să încrimineze expres lobbyismul, separat de infracțiunile menționate, considerăm cea mai bună opțiune completarea cu alineate noi cele 3 infracțiuni menționate. În orice caz, este necesară precizarea propusă la alin.(2) pentru a evita interpretările despre existența unor lacune în legislația penală referitor la incriminarea lobbyismului.</p>
20	La art.35 din proiect	Lipsa sancțiunilor clare și proporționale pentru încălcarea prevederilor proiectului	Norma de la lit.b) aducerea de scuze publice este o sancțiune care nu depinde de cel ce aplică sancțiunea ci de deputatul care a încălcat prevederile codului. Din acest considerent urmează să se prevadă în proiect că în cazul când deputatul refuză să aducă scuze în termenul	Propunem autorilor redactarea art.35 din proiect în contextul prevederilor Codului muncii și completării acestuia din urmă cu noi

			<p>stabilit, se aplică sancțiuni disciplinare mai aspre. De asemenea, din prevederile alin.(1) ale art.35 din proiect nu poate fi dedus de către cine va fi aplicată mustrarea.</p> <p>Potrivit art.206 alin.(1) din Codul muncii mustrarea este sancțiunea disciplinară aplicată de angajator salariatului pentru încălcarea disciplinei de muncă. Deputații sunt o categorie aparte de subiecți care sunt aleși de popor și nu angajați, motiv pentru care nu este clar cum va fi aplicată sancțiunea disciplinară mustrare, precum și actul prin care aceasta va fi aplicată.</p>	<p>prevederi care să ofere posibilitatea aplicării și a altor sancțiuni disciplinare decât cele prevăzute actualmente în Codul muncii, cum ar fi cele din prezentul proiect, sau cel puțin Codul muncii să prevadă excepții privind aplicarea de către entități a unor sancțiuni de care sunt prevăzute în legile speciale, cum ar fi prezentul Cod de etică și conduită al deputaților.</p>
21	La art.36 din proiect	Confundare/dublare a tipurilor de răspundere juridică pentru aceeași încălcare	<p>În proiect autorii fac o diferențiere între încălcările prevederilor Codului, utilizând mai multe noțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „încălcare gravă a prezentului Cod” (art.13 alin.(3)); - „încălcare gravă pasibilă de aplicarea celor mai severe sancțiuni” (art.26 alin.(8)); - „încălcare a eticii de deputat” (art.28 alin.(1); art.29 alin.(1) și (2); art.32 alin.(3) și (4); art.36 alin.(1)); - „cazuri de încălcare a dispozițiilor Codului” (titlul art.30); - „încălcare a normelor etice” (art.34 alin.(2)); - „încălcare continuă” (art.35 alin.(1) lit.g)). <p>Însă, art.36 din proiect, care reglementează aplicarea sancțiunilor, nu face o clasificare a acestora în dependență de varietatea încălcărilor enumerate în proiect. În practică, procedura de sancționare a deputaților va fi dificilă ca rezultat a</p>	<p>Propunem autorilor completarea proiectului cu noi prevederi care să clasifice sancțiunile aplicate deputaților pentru încălcarea dispozițiilor Codului de etică și conduită, în dependență de tipul încălcării (ex.: gravă, mai puțin gravă, ușoară).</p>

			ambiguității acesteia, oferind posibilitate Plenului Parlamentului de a interpreta și aplica normele proiectului la propria latitudine.	
22	Ca obiecție generală	Lipsa sancțiunilor clare și proporționale pentru încălcarea prevederilor proiectului	Deși proiectul instituie sancțiuni disciplinare, acesta nu prevede care este termenul de prescripție pentru aplicarea lor. Este necesar ca autorii proiectului să prevadă norme care ar transpune prevederile art.209 din Codul munci „Termenele de aplicare a sancțiunilor disciplinare”. De asemenea, ținând cont că perioada de concediu a deputaților diferă de perioada altor categorii de agenți, este important ca autorii să prevadă ca în termenul de prescripție să nu se includă perioadele de vacanță dintre sesiunile parlamentare. Această completare nu va oferi posibilități de interpretare ambiguă a aplicării corecte a sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea prevederilor codului.	Propunem autorilor completarea proiectului cu norme noi care să prevadă termenul de prescripție pentru aplicarea sancțiunilor disciplinare precum și perioadele care nu se includ în acest termen.
23	La art.24 din proiect „Comisarul pentru etică nu poate: ...”	Alte obiecții		În scopul asigurării unei mai bune clarități, propunem autorilor substituirea cuvintelor „nu poate” cu cuvintele „Exercitarea funcției de Comisar pentru etică este incompatibilă cu” în prima propoziție de la art. 21 din proiect iar conținutul acestuia ajustat gramatical.
24	La art.32 alin.(1) din proiect	Alte obiecții		Propunem autorului

<p>„(1) Comisia juridică, numiri și imunități după examinarea materialelor și persoanelor stabilite în art.30 alin.(2), întocmește un raport, care va fi remis Plenului Parlamentului pentru luarea deciziei finale și va conține: ...”</p>	<p>completarea prevederii de la art.32 alin.(1) din proiect cu cuvântul „audierea” înainte de cuvântul „persoanelor”.</p>
---	---